

UZASADNIENIE

30 czerwca 2014 roku Bank (...) S.A. w W. wniósł pozew, w którym żądał zasądzenia od A. F., B. F., G. F. i M. F. solidarnie 2'730'757,20 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od całej kwoty, liczonymi od 30 czerwca 2014 do dnia zapłaty, z ograniczeniem odpowiedzialności G. F. i M. F. do prowadzenia egzekucji z nieruchomości stanowiącej ich współwłasność, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...) oraz zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kosztów procesu.

Powód wywiódł swoje roszczenie z umowy kredytu walutowego z 17 października 2005 roku, zawartej z A. F. i B. F. przez poprzednika prawnego powoda, która została wypowiedziana przez Bank, zabezpieczonej hipoteką ustanowioną na nieruchomości objętej księgą wieczystą (...), która to nieruchomość stała się własnością G. F. i M. F..

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu od pozwanego na swoją rzecz.

Ponadto, B. F. i A. F. wnieśli pozew wzajemny przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. żądając rozwiązania umowy kredytu z 17 października 2005 roku, zaś na wypadek nieuwzględnienia tego żądania wnieśli o oznaczenie wysokości i sposobu wykonania zobowiązania kredytobiorców wynikającego z tej umowy, z uwzględnieniem interesu obu stron oraz zasad współżycia społecznego.

Bank wniósł o oddalenie pozwu wzajemnego.

Pismem wniesionym 13 lutego 2015 roku pozwani podnieśli kolejny zarzut zastosowania przez bank niedozwolonej klauzuli, odnoszący się do brzmienia § 12 ust. 3 umowy, w brzmieniu nadanym aneksem nr (...) z 10 lutego 2009 roku, dającego bankowi, z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę, uprawnienie do przeliczenia wierzytelności przypadającej od dłużników na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu, według tabeli kursów banku obowiązującej w danym dniu.

Odpowiadając na ów zarzut powód w piśmie zmodyfikował powództwo w ten sposób, że na wypadek nieuwzględnienia roszczenia określonego w walucie polskiej wniósł o zasądzenie od pozwanych 772'207,54 franków szwajcarskich z odsetkami umownymi według zmiennej stopy procentowej ustalonej dla zadłużenia przeterminowanego w wysokości czterokrotności kredytu lombardowego NBP od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, z ograniczeniem odpowiedzialności G. F. i M. F., jak w pierwotnym pozwie.

Pozwani nie uznali tak ukształtowanego powództwa wnosząc o jego oddalenie, powołując się przy tym na niedopuszczalność zasądzenia roszczenia w walucie szwajcarskiej. Przy tej okazji pozwani podnieśli, że udzielony kredyt był w istocie swym kredytem złotowym indeksowanym jedynie frankiem szwajcarskim.

Sąd Okręgowy w Łodzi II Wydział Cywilny w wyroku z 6 sierpnia 2018 roku w sprawie o sygnaturze akt II C 959/14 zasądził od A. F., B. F., G. F. i M. F. solidarnie na rzecz Banku (...) S.A. w W. 772'207,54 CHF z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, liczonymi od 30 czerwca 2014 roku do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że roszczenie to może zostać zaspokojone przeciwko G. F. i M. F. wyłącznie z nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) przy czym odpowiedzialność G. F. i M. F. za to zobowiązanie jest ograniczona do wysokości hipoteki umownej zwykłej ustanowionej na rzecz Banku (...) S.A. w W. w kwocie 989'850,00 CHF oraz hipoteki umownej kaucyjnej ustanowionej na rzecz Banku (...) S.A. w W. w kwocie 534'500,00 CHF (pkt 1), oddalił powództwo wzajemne (pkt 2); rozstrzygnął o kosztach procesu (punkt 3) i nie obciążył stron nieopłaconymi kosztami sądowymi (punkt 4)

(wyrok, k. 1039-1039v.)

Przedmiotowe orzeczenie w całości apelacją zaskarżyli pozwani, którzy wnieśli: w zakresie powództwa głównego o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanych kosztów postępowania wg. norm

przepisanych lub w razie nieuwzględnienia tego wniosku o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, w zakresie powództwa wzajemnego o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

(apelacja, k. 1078-1091)

W wyroku z 21 listopada 2019 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 6 sierpnia 2018 roku, sygnatura akt II C 959/14 i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny wyraził pogląd, że kredyty powiązane z walutą obcą nie były w istocie swej kredytami walutowymi, poza nielicznymi przypadkami umów indywidualnie negocjowanych, ponieważ bank kredytujący nie był zobowiązany do wypłacenia kredytobiorcom waluty obcej. Ponadto, Sąd Apelacyjny ocenił, iż załącznik numer 7 do umowy kredytu, podpisany przez strony i stanowiący integralną część umowy, wskazujący w pkt. 2. ppkt. 2), iż kwota kredytu lub transzy kredytu wypłacana jest w złotych po przeliczeniu według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w Banku w dniu wypłaty kwoty kredytu lub transzy kredytu zgodnie z Tabelą kursów walut Banku (...) SA ogłaszaną w siedzibie banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w Banku należy ocenić jako klauzulę niedozwoloną. Dalej Sąd Apelacyjny wskazał, iż kwestionowane przez pozwanych klauzule wzorca umowy są abuzywne, bowiem nie dotyczyły głównych świadczeń stron, nie były jednoznaczne (w zakresie opisanego mechanizmu ustalania kursu), nie były indywidualnie uzgodnione, a poprzez pozbawienie pozwanych jakichkolwiek możliwości przewidzenia zmiany kursów ustalanych przez Bank, zostali oni pozbawieni możliwości podjęcia warunkowanej ekonomicznie decyzji, ofertę którego banku wybrać, a następnie czy daną ratę spłacać po kursie Banku czy też bezpośrednio w walucie kredytu. Jednocześnie uznając, iż taki stan rzeczy rażąco naruszał interesy konsumenta, pomimo że sposób przeliczania kwoty rat kredytu nie stanowił głównego świadczenia stron, to miał bardzo istotne znaczenie dla określenia wysokości zobowiązań pozwanych. W treści umowy bank nie określił precyzyjnie waluty w jakiej kredyt ma być udzielony, określając różne sposoby dotyczące z jednej strony kwoty kredytu, waluty w jakiej ma faktycznie zostać wypłacony kredytobiorcom i wreszcie waluty w jakiej ma być spłacany. Jednocześnie wskazując w umowie, iż wypłata kredytu udzielonego w walucie obcej ma nastąpić po przeliczeniu na złoty przy braku oznaczenia precyzyjnego terminu wypłaty kredytu czy jego transzy, bank w sposób dowolny określał ostateczną kwotę wynikającą z umowy, przy czym kredytobiorcy nie byli w stanie przewidzieć jej wysokości w chwili zawierania umowy. W tej sytuacji Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie był zobowiązany do uwzględnienia treści prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone. Niezależnie od tego sąd dokonuje oceny abuzywności klauzul umownych z urzędu, zaś po stwierdzeniu tego faktu powinien rozważyć wpływ owej abuzywności na treść samej umowy, a przede wszystkim jej ważność i zakres związania stron.

Sąd Apelacyjny zwrócił przy tym uwagę, że skutki ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984), na mocy której wprowadzono do art. 69 Prawa bankowego, ust. 2 pkt. 4a oraz ust. 3, tj. zapisy w których posłużono się pojęciem kredytu denominowanego czy indeksowanego, nie może zmieniać oceny abuzywności wskazanych klauzul umownych, ponieważ nowelizacja ta nie miała skutku sanującego istniejące umowy, które ze względu na sprzeczność z prawem mogłyby być dotknięte sankcją nieważności czy abuzywności. Wynika to z faktu, że ocena abuzywności dokonywana jest według stanu z chwili zawarcia umowy. W konsekwencji należało uznać, że przywołana nowelizacja nie może mieć także znaczenia dla ustalenia ważności umowy - w rozumieniu zgodności jej zapisów z art. 69 Prawa bankowego, pomimo podpisania na jej podstawie aneksu do Umowy, uzupełniającej jej treść.

Sąd Apelacyjny podkreślił także, że postanowienie jest niedozwolone jeśli daje kontrahentowi konsumenta jedynie możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta, zatem nie ma żadnego znaczenia dla stwierdzenia niedozwolonego charakteru określonych postanowień umownych sposób w jaki bank rzeczywiście ustalał kurs waluty, do której kredyt był waloryzowany. Dla oceny abuzywności postanowień umowy kredytowej nie ma też znaczenia w jaki sposób bank finansował udzielanie kredytów waloryzowanych, gdyż także ta okoliczność leży

poza łączącym strony stosunkiem prawnym, a jednocześnie związana jest z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia.

Sąd Apelacyjny polecił Sądowi Okręgowemu przy ponownym rozpoznaniu sprawy oceniając wpływ abuzywności postanowień umownych na ważność umowy kredytu winien określić oczekiwania stron umowy w zakresie jej istotnych postanowień oraz rozważyć wzajemne interesy stron przemawiające za oceną zasadności powództwa wzajemnego, a w konsekwencji ocenić zasadność roszczenia zawartego w żądaniu pozwu głównego.

(wyrok Sądu Apelacyjnego, k. 1180; uzasadnienie, k.1181-1197)

W piśmie złożonym 5 sierpnia 2020 roku powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Na rozprawie z 25 sierpnia 2020 r. pozwani złożyli pismo procesowe, w którym wnieśli o oddalenie powództwa podnosząc, iż skutkiem uznania klauzul waloryzacyjnych za niedozwolone winna być nieważność przedmiotowej umowy i oświadczyli, że mają pełną świadomość co do konsekwencji stwierdzenia takiej nieważności i je akceptują. Ponadto, na tej samej rozprawie A. F. i B. F. cofnęli powództwo wzajemne wraz ze zrzeczeniem się roszczenia.

Fakty:

17 października 2005 roku została zawarta umowa kredytu budowlano-hipotecznego, na podstawie którego Bank (...) S.A. z siedzibą w K. udzielił A. F. i B. F., na warunkach określonych w umowie oraz Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim, kredytu w wysokości 670'438,00 franków szwajcarskich, a kredytobiorcy zobowiązali się do wykorzystania i zwrotu kredytu wraz z odsetkami zgodnie z warunkami umowy. Kredyt został udzielony na okres od dnia 17 października 2005 roku do dnia 15 października 2021 roku; na tę drugą datę ustalono ostateczny termin spłaty kredytu. Kredyt przeznaczony był na dokończenie budowy domu mieszkalnego wolnostojącego położonego w Ł. ul. (...). Spłata rat odsetkowych i/lub kapitałowo-odsetkowych przypadła na każdy 15 dzień miesiąca.

Kredytobiorcy zobowiązali się do zapłaty prowizji bankowej od kwoty przyznanego kredytu w wysokości 3'352,19 CHF, co stanowiło 0,5 % kwoty kredytu, przy czym należność ta płatna była jednorazowo poprzez jej potrącenie z udzielonego kredytu w dniu uruchomienia pierwszej transzy kredytu, w walucie, w której został udzielony kredyt i nie podlegała zwrotowi. Za inne czynności wykonywane na wniosek Kredytobiorcy, w tym w szczególności za zmianę warunków umowy Bank pobierał opłaty i prowizje na zasadach i w wysokości określonej w aktualnie obowiązującej Taryfie opłat i prowizji Banku (...) dla klientów indywidualnych.

Strony umówiły się, że w dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 2,79 % w stosunku rocznym. Oprocentowanie w całym okresie kredytowania stanowić miało sumę stawki LIBOR dla terminów 6-miesięcznych, z przedostatniego dnia roboczego przed uruchomieniem kredytu, i marży w wysokości 1,90 %. Wskazany poziom marży miał obowiązywać w okresie przejściowym, tj. do uzyskania przez Bank odpisu z księgi wieczystej potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz Banku. Po przedłożeniu tego dokumentu marża uległa obniżeniu o 0,90 punktu procentowego i wynosiła będzie 1,00 %. Pierwsza rata przypadająca po przedłożeniu odpisu z księgi wieczystej, miała być płatna zgodnie z obowiązującym harmonogramem spłat. Wysokość kolejnych rat miała uwzględniać poziom obniżonej marży. Wskazany poziom marży był stały w pozostałym okresie kredytowania. Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy LIBOR. Zmiana wysokości oprocentowania dla kolejnych 6-miesięcznych okresów obrachunkowych następowała w analogicznej dacie do daty uruchomienia kredytu, odpowiednio co sześć miesięcy, według stawki LIBOR 6M z przedostatniego dnia roboczego przed rozpoczęciem kolejnego okresu obrachunkowego. Zmiana wysokości stopy procentowej nie stanowiła zmiany warunków umowy. Na wniosek kredytobiorców możliwa była zmiana rodzaju oprocentowania, ze stopy zmiennej na stopę stałą, co wymagało zawarcia aneksu do umowy kredytu. Za czynności związane ze zmianą oprocentowania Bank miał prawo pobrać prowizję zgodnie z aktualnie obowiązującą Taryfą opłat i prowizji Banku (...) dla klientów indywidualnych.

Wyplata kredytu miała nastąpić na wniosek kredytobiorców, złożony najpóźniej na dzień przed terminem wypłaty.

Zabezpieczeniem spłaty udzielonego kredytu były: wpisana na pierwszym miejscu hipoteka zwykła łączna w wysokości 670'438,00 CHF z tytułu udzielonego kredytu i hipoteka kaucyjna łączna do wysokości kwoty 392'900,00 CHF z tytułu odsetek umownych i kosztów udzielonego kredytu, ustanowiona na rzecz Banku na nieruchomościach położonych w miejscowości: Ł. ul. (...), objętych księgami wieczystymi: (...), (...) oraz KW (...), cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych, wpływy na rachunek (...) prowadzony w Banku wraz z pełnomocnictwem do pobierania środków na spłatę zadłużenia.

W okresie karencji w spłacie kapitału kredytobiorcy zobowiązani byli do spłaty bieżących odsetek. O wysokości miesięcznych odsetek Bank miał zawiadomić Kredytobiorców pisemnie. Zmiana wysokości odsetek nie stanowiła zmiany warunków umowy i nie wymagała zawarcia aneksu.

Strony umowy ustaliły, że w okresie spłaty kredyt będzie spłacany w równych ratach miesięcznych obejmujących kapitał i odsetki, przy czym w miarę spłaty zadłużenia udział odsetek w racie kredytu będzie malał, a kapitału wzrastał (tzw. raty annuitetowe). Zmiana harmonogramu spłat na skutek zmiany wysokości oprocentowania nie wymagała zawarcia aneksu do umowy kredytu. O nowej wysokości spłat Bank miał zawiadomić kredytobiorców pisemnie w terminie 14 dni roboczych od dnia dokonania zmiany wskazując datę, od której zmiana ta obowiązuje. Strony umowy ustaliły, że spłaty zadłużenia będą dokonywane poprzez obciążenie rachunku kredytobiorców, do którego kredytobiorcy wystawią pełnomocnictwo i z którego Bank będzie pobierał środki na spłatę zadłużenia w kwotach i terminach wynikających z zawartej umowy kredytu. Strony umowy uzgodniły, że spłata kredytu następuje w walucie kredytu.

Zgodnie z umową Bank mógł, na pisemny wniosek kredytobiorców, dokonać zmiany warunków spłaty kredytu, w tym zmiany waluty udzielonego kredytu, przy czym Bank miał prawo uzależnić swoją decyzję od pozytywnej oceny zdolności kredytowej kredytobiorców. Zmiana waluty udzielonego kredytu, wymagała zawarcia aneksu do umowy kredytu oraz zmiany treści wpisu hipoteki, a w przypadku poręczenia spłaty kredytu - także zgody poręczyciela.

Strony ustaliły, że w przypadku nieterminowej spłaty kredytu zastosowanie mają przepisy zawarte w Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim. Wysokość oprocentowania dla zadłużenia przeterminowanego była zmienna i w dniu sporządzenia umowy wynosiła 1,8 stopy odsetek ustawowych w stosunku rocznym. Zmiana oprocentowania zadłużenia przeterminowanego zależna była od okoliczności wymienionych w Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim, przy czym taka zmiana nie wymagała wypowiedzenia umowy, a jedynie zawiadomienia przez Bank w miejscu ogólnie dostępnym.

Wypowiedzenie umowy przez Bank w całości lub w części mogło nastąpić w przypadkach i terminach określonych w Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim. Zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy kredytu i wymagalności zadłużenia oraz wezwanie do zapłaty miały być wysłane przez Bank listami poleconymi za zwrotnym potwierdzeniem odbioru na adres kredytobiorców określony w umowie lub zawiadomieniu o zmianie adresu, przy czym strony uzgodniły, że odmowa przyjęcia przez kredytobiorców lub dwukrotna adnotacja poczty „nie podjęto w terminie” (tzw. awizo) wywołuje skutki doręczenia. Skutki doręczenia wywoływało również doręczenie pisma dorosłemu domownikowi. Skutek doręczenia powodowała również sytuacja, gdy kredytobiorcy nie zawiadomią Banku o zmianie swojego adresu i nazwiska, a wysłane zawiadomienie wróci z adnotacją „adresat nieznany” lub temu podobną. Strony uzgodniły, że pierwsze oraz drugie zawiadomienie o powstaniu zadłużenia przeterminowanego będą wysyłane listami zwykłymi, natomiast trzecie zawiadomienie o powstaniu zadłużenia przeterminowanego wysyłane zostanie listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Opłatami z tytułu wysłania zawiadomień Bank mógł obciążyć kredytobiorców.

Ponieważ umowa dotyczyła tzw. kredytu walutowego zastosowanie miały również postanowienia zawarte w Załączniku nr 7 do umowy kredytu.

Kredytobiorcy upoważnili też Bank i wyrazili zgodę na dokonanie przelewu wymagalnej wierzytelności wynikającej z zawartej umowy na osoby trzecie.

Obydwoje kredytobiorcy wskazali w umowie ten sam adres zamieszkania: (...)-(...) Ł., ul. (...).

/ k 31-33 – umowa /

Odrębnie od samej umowy sporządzony został i podpisany przez obie strony Załącznik nr 7 do umowy kredytu budowlano-hipotecznego z 17 października 2005 roku. W dokumencie tym kredytobiorcy oświadczyli, że w związku z zaciągnięciem kredytu walutowego jest im znane oraz wyjaśnione przez Bank ryzyko zmiany kursu waluty, w której zaciągnęli zobowiązanie kredytowe i są świadomi ponoszenia przez siebie tego ryzyka.

Jednocześnie strony uzgodniły, że:

- prowizja bankowa od kredytu walutowego naliczana jest i pobierana w walucie udzielonego kredytu,
- kwota kredytu lub transzy kredytu wypłacana jest w złotych po przeliczeniu według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w Banku w dniu wypłaty kwoty kredytu lub transzy kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut Banku (...) S.A., ogłaszaną w siedzibie Banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w Banku.
- ewentualna nadwyżka wynikająca z różnic kursowych zostanie wypłacona Kredytobiorcom na rachunek wskazany we wniosku o wypłatę kredytu.

Ponadto w załączniku nr 7 kredytobiorcy wyrazili zgodę na wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego w walucie krajowej przy zastosowaniu kursu średniego NBP waluty kredytu obowiązującego w dniu wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego.

A. F. nie miał możliwości negocjowania warunków umowy, nie wiedział w jaki sposób bank miał ustalać kursy w tabeli dotyczącej przeliczenia franków szwajcarskich na złotówki. B. F. nie uczestniczyła w rozmowie przed podpisaniem umowy, o szczegółach była informowana przez męża.

/ k 34 – załącznik nr 7; k. 1245-1246 zeznania pozwanego A. F. i pozwanej B. F. – od 00:21:02 /

W dacie zawarcia umowy obowiązywał Regulamin kredytowania osób fizycznych w banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim uchwalony 30 września 2004 roku, do którego odwoływała się umowa. Dokument ten definiował m.in. takie pojęcia, jak:

- LIBOR – jako stopę procentową po jakiej banki są skłonne udzielić pożyczek w danej walucie wymiennej innym bankom, ustalaną w dni robocze ok. godz. 11:00 czasu londyńskiego przez grupę największych banków (B. A.), podawaną na stronie (...) serwisu (...), stosowaną w Banku (...) S.A. jako stopa referencyjna do ustalania oprocentowania kredytów/pożyczek w walutach wymiennych.

Zgodnie z tym Regulaminem do obowiązków kredytobiorców należało m.in. niezwłoczne zawiadomienie Banku o każdej zmianie swoich danych personalnych jak również adresu i miejsca zatrudnienia. Zaniedbanie tego obowiązku skutkowało pozostawieniem pism wysyłanych do kredytobiorcy pod dotychczasowy adres w dokumentacji ze skutkiem doręczenia chyba, że nowy adres jest znany Bankowi.

Odnosnie oprocentowania kredytu Regulamin przewidywał, że zmienna stopa procentowa ustalana jest jako suma stawki rynku międzybankowego odpowiedniej dla waluty kredytu/pożyczki, podlegającej zmianie w ustalonych w umowie okresach obrachunkowych, stosownie do zmiany stawki rynku międzybankowego WIBOR lub LIBOR oraz marży Banku stanowiącej wielkość stałą, której wysokość uzależniona jest od poziomu ryzyka związanego z udzieleniem kredytu/pożyczki, kwoty kredytu/pożyczki i okresu kredytowania. Bank zastrzegł sobie możliwość zmiany oprocentowania kredytów/pożyczek udzielanych w złotych i w walutach obcych, do których stosuje się

zmienną stawkę procentową. Zmiana oprocentowania następuje w przypadku zmiany stawki WIBOR lub LIBOR stosownie do waluty udzielonego kredytu/pożyczki w okresach przyjętych w umowie. Dla pierwszego okresu obrachunkowego przyjmuje się stawkę WIBOR lub LIBOR 1M, 3M lub 6M ustaloną na rynku z przedostatniego dnia roboczego poprzedzającego uruchomienie kredytu/pożyczki. Zmiana oprocentowania w trakcie trwania umowy dla kolejnych 1-miesięcznych, 3-miesięcznych lub 6-miesięcznych okresów obrachunkowych następuje w analogicznej dacie do daty uruchomienia kredytu/pożyczki, odpowiednio: co 1 miesiąc, 3 miesiące lub 6 miesięcy w oparciu o stawkę WIBOR/LIBOR 1M, 3M lub 6M z przedostatniego dnia roboczego poprzedzającego rozpoczęcie kolejnego okresu obrachunkowego. Zmiana wysokości stopy procentowej dla kredytów/pożyczek, do których stosuje się zmienną stawkę procentową nie stanowi zmiany warunków umowy i nie wymaga formy aneksu do umowy. Bank i kredytobiorca mogli przyjąć inny sposób ustalania oprocentowania kredytu/pożyczki, przy czym szczegółowe warunki w tym zakresie określa umowa.

Zgodnie z Regulaminem oprocentowanie zadłużenia przeterminowanego było zmienne, ustalane jako iloczyn odpowiedniej dla waluty kredytu/pożyczki stopy odsetek ustawowych i współczynnika ustalanego przez Bank. Zmiana oprocentowania zadłużenia przeterminowanego mogła być dokonana w przypadku zaistnienia co najmniej jednej z niżej wymienionych okoliczności, którymi w przypadku kredytów/pożyczek udzielanych w walutach wymiennalnych były:

- zmiany wysokości stopy odsetek ustawowych,
- zmiany stóp procentowych rynku londyńskiego (LIBOR) lub stóp innych rynków macierzystych.

Regulamin stanowił, że należność z tytułu zaciągniętego zobowiązania (np. kwot kapitału, rata kapitałowa, a w przypadku kredytów/pożyczek długoterminowych również kwota wymagalnych odsetek) niespłacona w terminie określonym w umowie lub w termin wyznaczonym przez Bank albo spłacona w niepełnej wysokości uznawana jest przez Bank jako zadłużenie przeterminowane. W przypadku braku spłaty w wyznaczonym terminie Bank naliczał odsetki w wysokości jak dla zadłużenia przeterminowanego. Zadłużenie przeterminowane liczone jest od dnia, w którym spłata kapitału, raty kapitałowej, kwoty wymagalnych odsetek bądź jej brakującej części miała nastąpić, jeżeli środki pieniężne nie wpłynęły tego dnia do Banku - do dnia poprzedzającego dzień spłaty włącznie. Uznanie kwoty kapitału, rat kapitałowych albo odsetek, jako zadłużenia przeterminowanego, nie wykluczało możliwości wypowiedzenia kredytu/pożyczki przez Bank.

Regulamin określał też, że wypowiedzenie umowy przez Bank w całości lub w części może nastąpić w przypadku stwierdzenia, że warunki udzielenia kredytu/pożyczki nie zostały dotrzymane lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu/pożyczki z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, przy czym termin wypowiedzenia umowy wynosił 30 dni.

Poza tym Regulamin zawierał postanowienia dotyczące wysyłania zawiadomień i wezwań oraz warunków ich uznania za skutecznie doręczone, analogiczne do tych, które ujęto w umowie z 17 października 2005 roku.

/ k 358-359 – Regulamin z 2004 roku /

15 lutego 2006 roku uchwalono nowy Regulamin kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim, który w zasadniczej części nie odbiegał od poprzednio obowiązującego.

/ k 360-361 – Regulamin z 2006 roku /

Małżonkowie F. zdecydowali się na zaciągnięcie w 2005 roku kredytu w celu sfinansowania dokończenia budowy domu mieszkalnego. Inwestycja ta została rozpoczęta w początkach lat dwutysięcznych i jej realizacja wyczerpała środki zgromadzone na ten cel przez pozwanych. Małżonkowie F. rozważali oferty kredytowe kilku banków, z których tylko jedna była kredytem złotówkowym. Oferta wynegocjowana w Banku (...) S.A. okazała się najkorzystniejsza. Pozwanym było obojętne w jakiej walucie zostanie zaciągnięty kredyt, byli natomiast zainteresowani, aby był on jak

najmniej kosztowny w obsłudze. Kredyt uzyskany w Banku (...) był najkorzystniejszy ze względu na oprocentowanie, które było co najmniej pięciokrotnie niższe, niż w przypadku kredytów złotych. Ze strony Banku sprawę pozwanych prowadził pracownik A. S. (1). To on prowadził rozmowy z A. F., który ze strony kredytobiorców zajmował się załatwianiem formalności poprzedzających zawarcie umowy. A. S. (1) prezentował pozwanemu wyliczenia świadczące o tym, że warunki proponowane przez bank (...) były najkorzystniejsze ze wszystkich ofert dostępnych na rynku. A. F. pracował branży związanej z handlem zagranicznym i wiedział, że każda waluta podlega różnicom kursowym. Z doświadczenia pozwanych wynikało, że w przypadku franka szwajcarskiego różnice kursowe wynosiły od dwóch do pięciu procent. Kredytobiorcy zakładali, że krótkoterminowe wahnięcie kursu rzędu dziesięciu procent nie będzie dla nich problemem. W 2005 roku pozwani postrzegali kredyt frankowy jako produkt elitarny, adresowany do bardzo zamożnych ludzi o wysokiej zdolności kredytowej. Pozwani uważali się za takie osoby, ponieważ w tamtym czasie A. F. uzyskiwał dochody w wysokości około 30'000,00 zł miesięcznie, prowadząc dosyć dużą spółkę. Kredytobiorcy spłacali terminowo swoje zobowiązania do początku 2012 roku. Na przełomie 2011 i 2012 roku wartość rat w przeliczeniu na złotówki zaczęła osiągać poziom znacznie przekraczający zakładany przez pozwanych w chwili zawierania umowy. W 2012 roku A. F. miał kłopoty zdrowotne i w konsekwencji zaprzestał pracy. Kredytobiorcy mieli możliwość spłaty rat kredytu we frankach i w złotych. W tym, drugim przypadku dokonywali wpłat złotówkowych w kasie banku kredytującego, w wysokości wskazywanej jako równowartość raty określonej we frankach szwajcarskich w danym dniu. Taka procedura nie była jednak konieczna. A. F. i B. F. mieli w banku (...) zarówno rachunek złotowy, jak i walutowy we frankach szwajcarskich. Ten drugi został założony w związku z umową kredytową z 17 października 2005 roku.

/ k 418 w zw. z k 1036 - zeznania pozwanego A. F. i pozwanej B. F.; k. 1245-1246 zeznania pozwanego A. F. i pozwanej B. F. – od 00:21:02 /

Część spłat na poczet zobowiązań kredytowych dokonana została przez pozwanych bezpośrednio we frankach szwajcarskich.

/ k 425-430 – wyciąg z rachunku /

4 września 2006 roku strony umowy z 17 października 2005 roku podpisały aneks nr (...) do tej umowy, uwzględniający wniosek kredytobiorców o podwyższenie kwoty udzielonego kredytu o 319'412,00 franków szwajcarskich. W związku z tym zmodyfikowano pierwotną umowę w ten sposób, że:

- podwyższono kwotę udzielonego powodom kredytu do 989'850,00 franków szwajcarskich,

- dodano postanowienie, że w trakcie trwania umowy oprocentowanie kredytu nie będzie przekraczało wysokości odsetek maksymalnych określonych w kodeksie cywilnym, przy czym jeśli wysokość oprocentowania ustalonego na podstawie umowy przekroczy wysokość odsetek maksymalnych określonych w kodeksie cywilnym, kredytobiorcy będą zobowiązani do zapłaty odsetek maksymalnych,

- zmieniono zabezpieczenie spłaty udzielonego kredytu poprzez ustanowienie hipoteki zwykłej w wysokości 989'850,00 CHF z tytułu udzielonego kredytu, która miała zostać wpisana na pierwszym miejscu, oraz ustanowienie hipoteki kaucyjnej do wysokości kwoty 534'500,00 CHF z tytułu odsetek umownych i kosztów udzielonego kredytu, na rzecz Banku na nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), objętej księgą wieczystą (...), ustanowienie hipoteki zwykłej łącznej w wysokości 670'438,00 CHF, wpisanej na pierwszym miejscu, z tytułu udzielonego kredytu i hipoteki kaucyjnej łącznej do wysokości kwoty 392'900,00 CHF z tytułu odsetek umownych i kosztów udzielonego kredytu, na rzecz Banku na nieruchomościach położonych w Ł. przy ul. (...), objętych księgami wieczystymi (...) do czasu przedłożenia odpisu z księgi wieczystej (...) z prawomocnym wpisem hipoteki na rzecz Banku, cesji praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych, wpływów na rachunek (...) prowadzony w Banku wraz z pełnomocnictwem do pobierania środków na spłatę zadłużenia.

Ponadto zmieniono postanowienia umowy dotyczące oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, które określono, jako zmienne, ustalane jako iloczyn stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego i

współczynnika ustalanego przez Bank. W dniu zawarcia umowy oprocentowanie zadłużenia przeterminowanego stanowiło czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP, tj. 4,00% w stosunku rocznym. Zmiana oprocentowania zadłużenia przeterminowanego mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy kredytu lombardowego NBP lub wysokości współczynnika, bądź obydwu tych czynników jednocześnie. Wskazano też sytuacje, w których Bank mógł dokonać zmiany wysokości współczynnika. Zmiana oprocentowania zadłużenia przeterminowanego nie stanowiła zmiany warunków umowy i nie wymagała podpisania aneksu.

Oprócz powyższych modyfikacji zmieniono terminy wypłaty trzeciej i czwartej transzy kredytu oraz ustalono, że wypłata podwyższenia kredytu nastąpi na wniosek kredytobiorców po spełnieniu warunków w postaci ustanowienia stosownych zabezpieczeń spłaty kredytu.

Kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty rat kredytu według nowego harmonogramu, który Bank miał obowiązek doręczyć im w terminie 14 dni od dnia uruchomienia kwoty zwiększonego kredytu.

Strony zawarły umowy indywidualne (...), które określały one warunki bezgotówkowej natychmiastowej transakcji wymiany walut danej transzy kredytu z CHF na PLN : 8 września 2006 r., 9 października 2006 r., 2 listopada 2006 r., 25 października 2005 r. 27 kwietnia 2006 r.

/ k 36-37 – aneks nr (...); umowy (...), k. 228-232/

W 2007 roku Bank (...) S.A. przejął część majątku Banku (...) S.A. wstępując w prawa wierzyciela z tytułu umowy kredytu budowlano-hipotecznego zawartego z pozwanymi 17 października 2005 roku.

/ k 6-28 – odpis krs powoda, k 65-72 – plan podziału Banku (...) S.A. /

10 lutego 2009 roku strony podpisały kolejny aneks do umowy z 17 października 2005 roku, któremu nadano numer (...), w którym strony zmieniły postanowienie umowy dotyczące oprocentowania kredytu w ten sposób, że w dniu sporządzenia aneksu roczna stopa oprocentowania kredytu wynosi 1,51%, w związku z czym w dniu sporządzenia aneksu rzeczywista roczna stopa procentowa wynosi 1,52%. Roczna stopa oprocentowania kredytu stanowi sumę stawki LIBOR dla terminów trzymiesięcznych i marży w wysokości 1,0%, która będzie stała w pozostałym okresie kredytowania. Wyliczenia rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania kredytu dokonano w sposób analogiczny do przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim. Oprocentowanie kredytu stanowiące podstawę naliczenia odsetek ustalane jest wyliczone jako suma stawki LIBOR dla terminów trzymiesięcznych z przedostatniego dnia roboczego przed uruchomieniem kredytu i wskazanej wyżej marży. Oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy LIBOR. Zmiana wysokości rocznej stopy oprocentowania dla kolejnych trzymiesięcznych okresów obrachunkowych następuje w analogicznej dacie do daty uruchomienia kredytu, odpowiednio co trzy miesiące - według stawki LIBOR 3M z przedostatniego dnia roboczego przed rozpoczęciem kolejnego okresu obrachunkowego.

W związku z zaciągnięciem kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej, kredytobiorcy oświadczyli, że jest im znane oraz wyjaśnione przez Bank ryzyko zmiany stopy procentowej i są świadomi ponoszenia przez siebie tego ryzyka.

W dalszej części aneksu zaprezentowano przykładowy wpływ wzrostu stopy procentowej na wysokość rat spłacanego kredytu posługując się hipotetycznym kredytem złotówkowym.

Strony uzgodniły, że na wniosek kredytobiorców możliwa jest zmiana rodzaju oprocentowania, ze stopy zmiennej na stopę stałą, co wymaga zawarcia aneksu do umowy kredytu. W trakcie trwania umowy oprocentowanie kredytu nie mogło przekraczać wysokości odsetek maksymalnych określonych kodeksie cywilnym. Jeżeli wysokość oprocentowania przekroczy tę wartość kredytobiorcy zobowiązani będą do zapłaty odsetek maksymalnych.

Poza tym postanowiono, że w całym okresie kredytowania odsetki naliczane będą od faktycznego zadłużenia i płatne w terminach miesięcznych.

Do umowy wprowadzono dodatkowe postanowienie określające numer rachunku bieżącego, poprzez który miały być rozliczane należności z tytułu zaciągniętego kredytu, zasady ich pobierania przez Bank oraz konsekwencje niezapewnienia przez kredytobiorców środków na rachunku, umożliwiających realizację ich zobowiązań wobec kredytodawcy. W takim przypadku, powstałe zadłużenie było traktowane jako przeterminowane ze wszelkimi konsekwencjami wynikającym zawartej umowy.

Zmianie uległy również postanowienia dotyczące nieterminowej spłaty zobowiązań kredytobiorców. Zgodnie z ich nowym brzmieniem, w przypadku braku na rachunku wskazanym w aneksie środków, które mogą zostać pobrane na spłatę zadłużenia w terminach spłat określonych w umowie lub braku spłaty następnego dnia po upływie okresu wypowiedzenia, powstałe zadłużenie traktowane jest jako zadłużenie przeterminowane, w tym kwota kapitału/rata kapitałowa jako kapitał przeterminowany. Od kapitału przeterminowanego Bank pobiera odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Odsetki naliczane są od dnia powstania zadłużenia przeterminowanego do dnia poprzedzającego jego spłatę, z tym zastrzeżeniem, że z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego ewentualnie od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności Banku z tytułu umowy kredytowej, Bank dokonuje przeliczenia wierzytelności Banku na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu, według tabeli kursów Banku obowiązującej na dzień wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa i nalicza od kapitału przeterminowanego odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Od dnia złożenia w sądzie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wystawionemu przez Bank bankowemu tytułowi egzekucyjnemu lub od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności Banku z tytułu umowy, Bank pobiera odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od całości zadłużenia przeterminowanego (tj. kapitału przeterminowanego, odsetek i należnych Bankowi prowizji i opłat bankowych). O powstaniu zadłużenia przeterminowanego Bank miał poinformować poręczycieli oraz inne osoby będące dłużnikami Banku z tytułu zabezpieczenia kredytu, przesyłając listem poleconym upomnienie lub wezwanie do zapłaty. Wysłanie pierwszego listu (upomnienia) do kredytobiorcy, poręczycieli oraz innych osób, będących dłużnikami Banku z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu, następuje nie wcześniej niż w siódmym dniu braku spłaty. Nie wcześniej niż w 30-tym dniu braku spłaty do osób, o których mowa powyżej, Bank mógł wysłać drugi list (wezwanie do zapłaty). W przypadku, gdyby drugi list nie skutkował wypowiedzeniem umowy, nie wcześniej niż w 60-tym dniu braku spłaty Bank mógł wysłać do osób, o których mowa powyżej, trzeci list (wezwanie do zapłaty wraz z wypowiedzeniem umowy).

Ponadto zastosowaną w pierwotnej umowie tabelę kursów walut Banku (...) S.A. zastąpiono aktualnie obowiązującą tabelą kursów walut Banku (...) S.A., ogłaszaną w siedzibie Banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w tym Banku.

/ k 38-39 – aneks nr (...) /

Aneks nr (...) podpisanym 30 marca 2011 roku zmieniono numer rachunku bankowego, poprzez który miały być rozliczane należności z tytułu kredytu udzielonego na podstawie umowy z 17 października 2005 roku oraz wysokość opłaty za zmianę warunków umowy.

/ k 40 – aneks nr (...) /

Zgodnie z umową, ustanowiono na nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) hipotekę umowną zwykłą na sumę 989'850,00 franków szwajcarskich oraz hipotekę umowną kaucyjną na sumę 534'500,00 franków szwajcarskich, jako zabezpieczenie spłaty kredytu udzielonego na podstawie umowy z 17 października 2005 roku. Po przejściu wierzytelności z tytułu tej umowy przez Bank (...) S.A., podmiot ten stał się również wierzycielem obu hipotek. Właścicielem nieruchomości obciążonej tymi ograniczonymi prawami rzeczowymi był pierwotnie A. F..

/ k 41-47 – odpis kw (...) /

Pismami z 18 lutego 2013 roku, doręczonymi kredytobiorcom 21 lutego 2013 roku na adres wskazany w umowie z 17 października 2005 roku oraz późniejszych aneksach do niej, powód złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy. W pismach wskazano, że saldo zadłużenia całkowitego wynosi 650'839,95 franków szwajcarskich, z czego 19'354,77 CHF to zadłużenie przeterminowane. Poinformowano kredytobiorców, że termin wypowiedzenia wynosi 30 dni od otrzymania pisma i po jego upływie umowa zostanie rozwiązana, co skutkuje obowiązkiem spłaty całości zadłużenia wraz z odsetkami liczonymi od należności przeterminowanych zgodnie z umową. W przypadku spłaty całości wymagalnego zadłużenia w okresie wypowiedzenia, wypowiedzenie będzie bezskuteczne, a umowa kredytu będzie obowiązywać na dotychczasowych warunkach. Pisma zostały podpisane w imieniu banku przez pracownice posiadające pełnomocnictwa do takiej czynności.

/ k 48-50 – pisma wraz z dowodami doręczenia, k 362 i 363 - pełnomocnictwa /

25 listopada 2013 roku A. F. złożył powodowi oświadczenie o gotowości do odnowienia wypowiedzianej przez bank umowy kredytu.

/ k 367 – pismo A. F. /

17 grudnia 2013 roku A. F. darował nieruchomości objętą księgą wieczystą (...) swoim dzieciom G. F. i M. F. po połowie. G. F. i M. F. są nadal współwłaścicielami tej nieruchomości.

/ k 51-54 – umowa darowizny, k 993-996 – wypis księgi wieczystej (...) według stanu na 18 lipca 2018 roku /

Kredytobiorcy nie spłacili przeterminowanego zadłużenia w okresie wypowiedzenia umowy.

/ niesporne /

25 kwietnia 2014 roku powód wysłał wszystkim pozwany wezwanie do zapłaty wymagalnego zadłużenia w wysokości określonej na 753'328,34 CHF. Pisma zostały doręczone kredytobiorcom na nowy adres, natomiast dłużnikom rzeczowym na adres wynikający z umowy darowizny.

/ k 55-59 – pismo wraz z potwierdzeniami odbioru /

Wobec braku reakcji dłużników, 30 czerwca 2014 roku powód sporządził wyciąg z ksiąg bankowych stwierdzający zadłużenie z tytułu przedmiotowej umowy kredytu w wysokości 772'207,54 CHF, na co składały się:

- należność główna w wysokości 643'609,06 CHF,

- odsetki umowne w wysokości 498,23 CHF,

- odsetki od zadłużenia przeterminowanego wyliczone na dzień 29 czerwca 2014 roku, w wysokości 128'100,25 CHF. Dokument podpisały A. S. (2) i S. S. – pracownice Banku (...) S.A., posiadające stosowne pełnomocnictwa do dokonywania takich czynności.

/ k 60 – wyciąg z ksiąg banku, k 61 i 62 - pełnomocnictwa /

U A. F. wystąpiły w październiku 2005 roku objawy nerwicowe o obrazie przygnębienno-lękowym. Pozwany podjął leczenie, które przerwał w grudniu 2005 roku. A. F. nie miał potrzeby korzystania z pomocy farmakologicznej w związku z zaburzeniami o charakterze psychicznym do 2012 roku. W październiku 2005 roku, marcu i wrześniu 2006 roku, w lutym 2009 roku oraz w marcu 2011 roku pozwany miał zachowaną zdolność rozumienia zachowań własnych i innych osób, zdawał sobie sprawę ze znaczenia i skutków własnego postępowania, co oznacza, że nie znajdował się w stanie wykluczającym lub ograniczającym możliwość świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli

w zakresie zdolności rozumienia treści i skutków zawieranych umów. W omawianych okresach u A. F. nie wystąpiły zaburzenia depresyjne.

/ k 734-743 – dokumentacja medyczna pozwanego, k 774-798 – opinia biegłej psychiatry A. R., k 801-814 – opinia pisemna biegłej psycholog M. P., k 868-870 - opinia uzupełniająca biegłych psycholog i psychiatry /

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd:

- pominął dowód z opinii biegłego ds. rachunkowości R. P. z uwagi na uznanie za abuzywne postanowienia klauzuli waloryzacyjnej. Wyliczenia biegłego w takiej sytuacji, oparte o nieważny zapis umowy nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia;

- pominął dowód z opinii biegłego z zakresu bankowości, celem przeliczenia kredytu udzielonego pozwanym w PLN z zastosowaniem średniego kursu NBP zgłoszony przez stronę pozwaną na rozprawie 25 sierpnia 2020 r. albowiem powyższa okoliczność jest nieistotna dla rozstrzygnięcia. Po przesądzeniu przez Sąd Apelacyjny abuzywności klauzuli waloryzacyjnej, na podstawie której wypłacono sam kredyt - brak jest przepisów dyspozytywnych pozwalających na ustalenie kursu przeliczenia franków szwajcarskich na złotówki w celu wypłaty kredytu, umowa zawarta pomiędzy stronami nie jest możliwa do wykonania, wobec czego jest nieważna. Również brak jest podstaw do przyjęcia i zastosowania średniego kursu NBP przy przeliczeniu przedmiotowego kredytu, co zostanie omówione szerzej w rozważaniach prawnych.

Rozważania prawne:

W zakresie powództwa głównego powództwo podlegało oddaleniu w całości.

W wyroku z 21 listopada 2019 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi przesądził w istocie rzeczy, że przedmiotowa umowa nie jest umową kredytu walutowego. Odmienny wniosek można byłoby wysnuć co prawda z literalnego brzmienia § 2 ust. 1 umowy, jednakże charakter umowy nie można interpretować w oderwaniu od treści pkt. 2 ppkt. 2 Załącznika nr 7 stanowiącego integralną część kontraktu, z którego wynika, że świadczenie banku miało zostać spełnione w walucie polskiej. Co więcej, Sąd Apelacyjny wyraził słuszny pogląd, iż w treść umowy nie określono precyzyjnie waluty w jakiej kredyt ma być udzielony. Z jednej strony kwota kredytu wskazana została jedynie w walucie szwajcarskiej i do tej waluty odwołuje się umowa w części traktującej o spłacie. Z drugiej strony walutą w jakiej zobowiązanie banku ma faktycznie zostać wypłacone kredytobiorcom jest złoty. Ponadto, Sąd Apelacyjny przesądził o abuzywności postanowienia zawartego w pkt. 2 ppkt. 2 Załącznika nr 7 w części odwołującej się do kursu kupna waluty obowiązującego w Banku w dniu wypłaty kwoty kredytu lub transzy kredytu zgodnie z Tabelą kursów walut Banku (...) S.A. ogłaszaną w siedzibie banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w Banku, jako miernika, według którego miało dojść do przeliczenia kwoty kredytu wskazanej w umowie we frankach szwajcarskich na złotówki, w których miała nastąpić wypłata. Sąd Apelacyjny wskazał, że w związku z jego zastosowaniem pozwani w chwili zawierania umowy zostali pozbawieni możliwości przewidzenia wysokości zobowiązania banku. W chwili zawarcia umowy bank zastrzegł dla siebie uprawnienie do określenia ostatecznej wysokości swojego zobowiązania, przy czym mógł to zrobić w sposób dowolny w tym sensie, że pozostający poza jakąkolwiek kontrolą ze strony konsumentów. Sąd Apelacyjny przesądził również abuzywność § 12 ust. 3 umowy kredytowej w brzmieniu nadanym przez Aneks nr (...) z dnia 10 lutego 2009 roku, zgodnie z którym od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności Banku z tytułu umowy kredytowej, Bank dokonuje przeliczenia wierzytelności Banku na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu, według tabeli kursów Banku obowiązującej na dzień wytoczenia powództwa. Poprzez tego rodzaju klauzule odwołujące się do jednostronnie ustalanego przez bank kursu kupna i sprzedaży, jako kryterium przeliczenia zobowiązania kredytobiorców bank nadał sobie uprawnienie do jednostronnego ukształtowania zarówno swojego zobowiązania, jak i zobowiązania pkredytobiorców.

Zgodnie z brzmieniem przepisu zawartego w art. 385¹ § 1 kc niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumentów – w tym przypadku kredytobiorców, co samo w sobie nie jest równoznaczne z jego nieważnością.

Natomiast na podstawie § 2 art. 385¹ kc pozostałe postanowienia tej umowy są wiążące dla stron. W tym miejscu Sąd Okręgowy nie będzie przytaczał w całości argumentacji Sądu Apelacyjnego, dlatego przedmiotowe klauzule umowne są abuzywne. Wystarczy jedynie wskazać, że ocena prawna dokonana w drugiej instancji wiąże Sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy stosownie do art. 386 § 6 kpc i nie zaszyły okoliczności wymienione w zdaniu 2 tego artykułu.

W ocenie Sądu Okręgowego zaprezentowany wyżej pogląd prawny skutkuje stwierdzeniem, że umowa z 17 października 2005 roku zawarta między Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. oraz A. F. i B. F. jest nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. Przede wszystkim niejednoznaczne określenie waluty w jakiej udzielono kredytu stanowi brak jednego z istotnych postanowień tego typu umowy wskazanych w art. 69 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe. Z kolei usunięcie klauzuli wskazującej kryterium, według którego wyrażona w walucie szwajcarskiej kwota kredytu wskazana w § 2 pkt 1 umowy miała zostać przeliczona na wyrażoną w walucie polskiej kwotę zobowiązania banku uniemożliwia dokonanie takiego przeliczenia, a co za tym idzie – nie jest możliwe oznaczenie wysokości zobowiązania banku wobec kredytobiorców. Innymi słowy, bez zakwestionowanej klauzuli zawartej w pkt. 2 ppkt 2 załącznika nr 7, nie sposób określić jaką kwotę kredytu powinni otrzymać od banku kredytobiorcy. Dla rozważanej kwestii obojętne pozostają umowy indywidualne (...) określające każdorazowo warunki bezgotówkowej natychmiastowej transakcji wymiany walut, zawierane między stronami, jednakże z zupełnie innych przyczyn, niż wskazywane przez stronę pozwaną. Owe umowy nie były bowiem elementem umowy zawartej 17 października 2005, a jedynie sposobem jej wykonania. Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny, dla oceny abuzywności określonych klauzul istotny jest moment zawarcia umowy, w której się one znajdują, a nie sposób wykonania tej umowy. Podobnie rzecz się ma z bezwzględnie nieważnością umowy wynikającą z jej sprzecznością z art. 69 prawa bankowego, której nie mogą konwalidować zawierane później umowy indywidualne (...). Poza tym, gdyby przyjąć tok rozumowania strony powodowej wyrażony w piśmie złożonym 5 sierpnia 2020 roku, to należałoby uznać – jak słusznie zauważyła strona pozwana, że bank nigdy nie wykonał umowy zawartej 17 października 2005 roku. Skoro bank dokonywał bezgotówkowej wymiany walut przy każdej wypłacie transzy kredytu to znaczy, że stawiał do dyspozycji kredytobiorców określoną sumę środków w walucie szwajcarskiej, co jest sprzeczne z pkt. 2 ppkt. 2 załącznika nr 7, a dopiero w drugiej kolejności wymieniał franki szwajcarskie na złotówki.

Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do niestosowania klauzuli abuzywnej i nie są uprawnione do kształtowania jej treści tak, aby nadać jej kształt nienaruszający interesu konsumenta, ponieważ osłabiałoby to oddziaływanie prewencyjne sankcji. Umowa powinna "w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. Trybunał wyklucza nie tylko tzw. redukcję utrzymującą skuteczność postanowienia abuzywnego, ale także wyłącza możliwość uzupełniania luk w umowie powstałych po wyeliminowaniu takiego postanowienia o ile nie istnieją w systemie prawa wewnętrznego przepisy dyspozytywne, którymi można zastąpić klauzule niedozwolone. W systemie prawa polskiego nie istnieją przepisy pozwalające na zastąpienie abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej jakimś uniwersalnym mechanizmem przeliczeniowym. W odniesieniu do kwestionowanej umowy, przepisem takim nie jest w szczególności art. 358 § 2 kc. Po pierwsze, przepis ten stosuje się do wykonania zobowiązań, których przedmiotem jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, co wynika z art. 358 § 1 kc. Jak wspomniano wyżej przedmiotem zobowiązania banku wobec kredytobiorców miała być suma pieniężna wyrażona w walucie polskiej, natomiast waluta szwajcarska służyła jedynie do waloryzacji. Przy takiej interpretacji spornej umowy bank nie był dłużnikiem zobowiązania, którego przedmiotem była suma pieniężna wyrażona w walucie obcej. Po wtóre, przepis zawarty obecnie w § 2 art. 358 kc wprowadzono do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 23 października 2008 roku o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz ustawy – prawo dewizowe (Dz. U. Nr 228 poz 1506). Na podstawie art. 3 tej ustawy wszedł on w życie 24 stycznia 2009 roku, a więc cztery lata po zawarciu kwestionowanej umowy. Nowy przepis nie może zastąpić postanowienia umownego uznanego za niedozwolone na podstawie art. 385¹ kc, ponieważ abuzywność oceniana jest na datę zawarcia umowy, a w tej dacie przepis nie funkcjonował w systemie prawnym. Z tych względów niezasadny był wniosek strony powodowej zmierzający do przeliczenia poszczególnych transz kwoty kredytu wskazanej w § 2 pkt 1 umowy z franków

szwajcarskich na złotówki poprzez zastosowanie średniego kursu NBP i w ten sposób określenie świadczenia, do którego spełnienia zobowiązany był bank.

Skoro wyeliminowanie, jako abuzywnej, klauzuli waloryzacyjnej skutkuje brakiem możliwości ustalenia jaką sumę wyrażoną w walucie polskiej bank był zobowiązany oddać do dyspozycji kredytobiorców, to umowa zawarta 17 października 2005 roku nie zawiera kolejnego istotnego postanowienia wskazanego w art. 69 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe, co jest kolejną przesłanką jej nieważności na podstawie art. 58 § 1 kc.

Stwierdzenie nieważności umowy kredytowej z 17 października 2005 roku skutkuje oddaleniem powództwa skierowanego przeciwko kredytobiorcom, opartego na twierdzeniu o istnieniu ważnego zobowiązania wynikającego z tej umowy.

Nieważność umowy kredytu skutkuje z kolei nieistnieniem zobowiązania do zapłaty po stronie dłużników hipotecznych. Zgodnie bowiem z art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, hipotekę można ustanowić na zabezpieczenie oznaczonej wierzytelności wynikającej z określonego stosunku prawnego. Skoro nieważna jest umowa kredytu, to trudno uznać za istniejące oznaczone wierzytelności banku wynikające z takiej umowy, które mogłyby zabezpieczać hipoteka. Wobec powyższego powództwo główne podlega także oddaleniu w części skierowanej przeciwko G. F. i M. F..

Wobec tego, że na rozprawie z 25 sierpnia 2020 r. powodowie wzajemni cofnęli powództwo wzajemne, a nie zachodzą przesłanki wymienione w art. 203 § 4 kpc, postępowanie w zakresie cofniętego żądania, na podstawie art. 355 kpc w zw. z art. 203 § 1 kpc, podlega umorzeniu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc, odrębnie dla powództwa głównego (pkt 3 wyroku) oraz dla powództwa wzajemnego (pkt 4 wyroku).

Na koszty poniesione przez pozwanych wspólnie w zakresie powództwa głównego złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika według stawki aktualnej, tj. 15'000,00 zł za pierwszą instancję oraz 11'250,00 zł za drugą instancję oraz opłata od apelacji w wysokości 1'000,00 zł. Poza tym każdego z pozwanych obciążały indywidualnie koszty opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa wynoszące po 17,00 zł. Nadto A. F. i B. F. ponieśli wydatki na zaliczki związane z kosztami opinii biegłego, w łącznej wysokości 6'755,36 zł. O tę część kosztów procesu została pomniejszona należność powoda (pozwanego wzajemnego) z tytułu rozliczenia kosztów powództwa wzajemnego.

Na koszty poniesione przez powoda w zakresie powództwa wzajemnego, należne wyłącznie od powodów wzajemnych, złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika według aktualnej stawki, tj. 15'000,00 zł za pierwszą instancję oraz 11'250,00 zł za drugą instancję.

W związku z oddaleniem pozwu głównego Sąd obciążył powoda obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa nieopłaconymi w toku procesu kosztami sądowymi w części obejmującej wynagrodzenia biegłych, które nie zostały pokryte z wniesionych zaliczek, na podstawie art. 113 ust. 1 uksc w zw. z art. 98 kpc.